

Nr 324.

Av herr **Domö m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

I propositionen nr 284 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för nästkommande konsumtionsår. Desamma innebära i stort sett en fortsatt tillämpning av de åtgärder till jordbrukets stödjande, som beslutats av 1936 års riksdag. I olika avseenden och främst beträffande den allmänna prisnivå, till vilken åtgärderna böra syfta, föreslås emellertid vissa förändringar, som motiveras av framför allt ett förhöjt prisläge beträffande jordbrukets produktionsfaktorer och därvid bland annat arbetskostnaderna. Ett genomförande av de sålunda föreslagna förändringarna synes dock icke kunna åstadkomma ett sådant prisläge för jordbrukets produkter, att jordbruksnäringen i dess helhet därigenom tillförsäkras den prisförbättring, som landets jordbrukare i nuvarande läge haft anledning förvänta. Beträffande de priser, som enligt det föreliggande förslaget böra eftersträvas för olika jordbruksprodukter, få vi anledning att återkomma i det följande och uttala därför i detta sammanhang endast den förhoppningen, att den undersökning av jordbrukets prisförhållanden, som jordbruksministern förebådat, måtte dels snarast komma till stånd dels ock grundas på ett undersökningsmaterial, som tryggar resultatens allsidighet och tillförlitlighet.

Vid 1936 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t i den då avgivna propositionen angående jordbruksstödet beträffande den prisnivå å jordbruksprodukter, som borde eftersträvas, att priserna måtte utan särskilda ingripanden från Kungl. Maj:ts eller regleringsorganens sida tillåtas variera mellan 75 och 100 procent av medelpriserna åren 1925—1929. Utskottet, till vars uppfattning riksdagen uttalade sin anslutning, ansåg i stället, att man borde eftersträva att föra upp medelprisnivån, så att den närmade sig det genomsnittliga prisläget under åren 1925—1929. I konsekvens härmed ansåg utskottet, att det borde söka undvikas, att priserna å de olika varorna nedginge så långt som till 75 procent av nämnda genomsnittspris, samt att åtgärder i syfte att hålla tillbaka en prisstegring å jordbruksprodukter icke borde tillgripas, förrän prisläget något överstege medelprisnivån för omförmälda femårsperiod. Vidare framhöll utskottet, att vad sålunda uttalats rörande produktprisläget borde äga tillämpning endast under förutsättning att någon mera betydande förskjutning i det allmänna prisläget inom landet icke skedde. Skulle en dylik förskjutning inträffa, borde givetvis jordbruksprodukternas pris tillåtas följa med.

En granskning av verkningarna av de av 1936 års riksdag beslutade regle-

ringsanordningarna, sådana de tillämpats av statsmakterna, ger vid handen, att resultatet hittills under nu löpande konsumtionsår kan angivas på i huvudsak följande sätt.

Priset å produktmjölk har kunnat hållas vid 91 å 92 procent av 1925—1929 års genomsnittspriser, sådana dessa angivits i propositionen, men, som vi senare skola visa, vid ett något lägre procenttal, om man utgår ifrån fullt jämförbara smörpriser. För nötkött hava priserna varit icke obetydligt lägre än under konsumtionsåret 1935—1936 ($\frac{1}{9}$ 1935— $\frac{31}{8}$ 1936). Fläskpriset har varit ungefärligen detsamma som under motsvarande tid föregående konsumtionsår och genomsnittligt legat vid 83 å 84 procent av medelpriset 1925—1929. Det kan emellertid befaras, att ifrågavarande procenttal, då innevarande konsumtionsår lupit till ända, för konsumtionsåret i dess helhet kommer att understiga 80. Brödsädspriserna komma antagligen att genomsnittligt under konsumtionsåret ligga på en nivå av cirka 85 och havrepriserna på en nivå av cirka 95 procent av prisläget åren 1925—1929. Att brödsäds- och fodersädspriserna under konsumtionsåret varit så höga beror dels på det internationella marknadsläget, dels ock på det jämförelsevis svaga utfallet av 1936 års skörd. Genomsnittligt torde man alltså kunna uppskatta det allmänna prisläget å jordbruksprodukter innevarande konsumtionsår till något under 90 procent av 1925—1929 års prisnivå.

I årets proposition förutsätter jordbruksministern, att utformningen av regleringsanordningarna för nästkommande regleringsår bör ske med utgångspunkt från en prisnivå ungefärligen motsvarande medelpriserna under åren 1925—1929, samt uttalar vidare, att priserna som regel böra tillåtas variera med 15 procent över eller under denna nivå för att medgiva den elasticitet i prisbildningen, som är önskvärd för att vinna bästa möjliga överensstämmelse mellan produktion och konsumtion. Förslaget får sålunda anses innebära en förhöjning av den under innevarande konsumtionsår rådande genomsnittliga prisnivån för jordbruksprodukter med i runt tal 10 procent. Det är av betydelse att understryka denna höjning av den *genomsnittliga prisnivån*, alldenstund enligt hittills vunnen erfarenhet regleringsåtgärderna måste handhavas med stor fasthet för att icke den eftersträfvade medelprisnivån skall underskridas. Det har nämligen vid tidigare tillfällen kunnat iakttagas, att man avgjort lättare tolererat priser understigande än överstigande den som eftersträfvade angivna prisnivån.

Såsom redan antytts motiveras den nu föreslagna höjningen av produktpriserna i första hand med de merkostnader, som följa av föreliggande förslag till arbetstidslag inom jordbruket. Ehuru vi äro av den meningen att ifrågavarande lagförslag icke bör genomföras, synes man likväl böra räkna med möjligheten av att detsamma kommer att vinna riksdagens bifall. Rörande de merkostnader, som ett genomförande av denna lag kommer att förorsaka, hava beräkningar verkställtts av vissa av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga.

En höjning av produktprisnivån är emellertid motiverad jämväl av den fördyring av jordbrukets förnödenheter, som inträffat under det senaste året och

som särskilt under senaste tiden för vissa varuslag varit ganska betydande. Utan mer ingående undersökningar är det emellertid icke möjligt att fastställa, i vilken grad ifrågavarande prisförändring kunnat påverka jordbrukets produktionskostnader. Det må emellertid påpekas, att enligt de indexberäkningar, som verkställas av marknadsbyrån inom Sveriges Allmänna Lantbrukssällskap, förhållandena kunna uttryckas sålunda:

Prisindex, där medelpriserna åren 1909—1913 = 100.

	1925—1929	1935	1936	1937 febr.
Byggnadsmaterial	183	162	161	185
Maskiner och redskap	181	177	177	196
Jordbruksprodukternas bytesvärde gentemot förnödenheter	95	91	93	90

Den uppgång i priserna, varom här är fråga, har sålunda i vissa fall varit högst betydande och jordbruksprodukternas bytesvärde gentemot förnödenheterna har från att år 1936 genomsnittligt hava utgjort 93 i februari 1937 nedgått till 90, vilket är ett något lägre relationstal, än det som gällde år 1935.

Den av förenämnda sakkunniga beräknade och enligt vad nyss anförts konstaterade ökningen av jordbrukets omkostnader blir i och för sig betydande. Många tecken tyda dessutom därpå, att man kan förvänta en stegring av jordbrukets produktionskostnader utöver den, som föranledes av nu omförmälda omständigheter. *Vi förutsätta därför ett sådant handhavande av regleringsåtgärderna, att dels lägst den genomsnittliga prisnivå, som var rådande åren 1925—1929, verkligen upprätthålles, dels ock att riksdagens uttalande i denna punkt blir sådant, att om det allmänna prisläget beträffande de produktionsfaktorer, varmed jordbruket har att räkna, kommer att ytterligare höjas, en häremot svarande höjning av den genomsnittliga produktprisnivån genomföres.*

Beträffande mjölkregleringen uttalas i propositionen, att densamma bör till sina huvudgrunder bibehållas oförändrad. Med hänsyn till den höjning, som den allmänna prisnivån undergått det senaste året, och stegringen i omkostnader för jordbruksproduktionen, syntes det nödvändigt att låta produktpriserna stiga till en högre nivå, än som åsyftades med de regleringsåtgärder, som sistlidet år beslötos av statsmakterna, då ett smörpris, varierande mellan 2 kronor och 2 kronor 50 öre angavs såsom lämplig norm. Då mjölken vore den viktigaste saluprodukten för det svenska jordbruket i dess helhet och särskilt för småbruket, bleve smörpriset, såsom grundläggande för mjölkpriset, av synnerligt stor betydelse. För att åstadkomma ett prisläge, som någorlunda svarade mot produktionskostnadsökningen, syntes smörpriset böra tillåtas stiga utöver den av 1936 års riksdag angivna övre gränsen. Mot ett smörpris av 2 kronor 75 öre vid försäljning från producent syntes ur nu angivna synpunkter icke vara något att erinra.

Jordbruksministern uttalar vidare, att en höjning av nu utgående marginaccis torde vara erforderlig för att vid ett förhöjt smörpris uppehålla smör-

konsumtionen och om möjligt ytterligare öka densamma. Accisen borde därvid vara rörlig och vid varje särskilt tillfälle anpassas efter smörpriset. Av grundläggande betydelse är därvid det uttalandet, att *accisbeloppet syntes böra så avvägas, att försäljningen av margarin hindrades att till följd av prisstödet åt smöret svälla ut.*

Ifråga om konsumtionsmjölken har departementschefen uttalat, att det vore lämpligast att lämna utrymme för fri prisbildning med utgångspunkt från vid varje tidpunkt gällande produktmjölkpris. I den mån vederbörande mejeriorganisationer ägde avgörande inflytande på denna prisbildning ansåg sig departementschefen kunna förvänta att varsamhet iakttoges.

Mjölkvavgiften slutligen borde enligt departementschefen liksom margarinaccisen göras rörlig och utgå med 2 öre för kilogram vid nuvarande smörpris. I den mån smörpriset steg, borde avgiften successivt sänkas, så att den vid ett smörpris av 2 kronor 75 öre utginge med 1 öre för kilogram. Den vid detta smörpris erforderliga margarinaccisen kunde nämligen komma att giva ökad tillgång på medel till prisutjämningsbidrag för produktmjölk som ersättning för minskningen i mjölkvavgiftsmedlen.

Till ledning för regleringsanordningarna å mjölkproduktionens område uttalade 1936 års riksdag, att man borde eftersträva ett produktmjölkpris, som inklusive ett 2 öres skummjölksvärde men efter avdrag av mejerikostnaderna borde variera mellan 11.5 och 13.5 öre för kilogram. Därvid förbisågs icke, att för en kortare tid priset å produktmjölken eventuellt måste tillåtas sjunka under den nämnda lägsta nivån.

Under år 1936 torde produktmjölkpriset beräknat på nyss angivet sätt hava uppgått till i genomsnitt 11.6 öre för kilogram och sålunda genomsnittligt legat endast en obetydlighet över den som undre angivna gränsen. Utgår man från ett smörpris av i runt tal 3 kronor för kilogram under åren 1925—1929, vilket bättre torde motsvara de numera noterade partipriserna å smör än den gamla Malmö-noteringen, vilken som regel överbetalades jämväl av smörexportörerna, kommer man enligt samma beräkningsgrunder till ett produktmjölkpris åren 1925—1929 av 13 öre för kilogram. Produktmjölkpriset år 1936 utgjorde sålunda 90 procent av motsvarande pris åren 1925—1929. För att under kommande regleringsår genomsnittligt kunna uppnå 1925—1929 års nivå erfordras vid ett antaget smörpris av 2 kronor 75 öre för kilogram ett nettoprisutjämningsbidrag av 1 öre för kilogram produktmjölk. I den mån smörpriset är lägre, kräves givetvis ett högre nettoprisutjämningsbidrag. Om vid nyss angivna prisläge för smöret margarinaccisens belopp icke tillmätas högre, än att de genom accisen inflytande medlen endast förslå till att täcka kostnaderna för smörexporten, erfordras för att uppnå ett produktmjölkpris av 13 öre, förutom de genom oljekakskatten inflytande medlen, en mjölkvavgift av 2 öre. I annat fall kommer nettoprisutjämningsbidraget icke att uppgå till 1 öre. För att den av departementschefen föreslagna successiva sänkningen av mjölkvavgiften i samband med höjningen av smörpriset skall kunna vidtagas, utan att produktmjölk-

priset sänkes, är det sålunda nödvändigt, att margarinaccisens belopp avväges tillräckligt högt. Det primära för hela mjölkregleringen måste vara att medverka till upprätthållandet av ett produktmjölkpris, som i anslutning till de allmänna riktlinjerna för regleringsanordningarna genomsnittligt bör uppgå till 13 öre för kilogram. Det är möjligt, att detta prisläge icke kan uppnås allenast genom ett lämpligt avvägande av smörpris och margarinaccis, särskilt som accisen är maximerad till 60 öre för kilogram. För närvarande torde exempelvis vår smörexport vara av den omfattningen och priset å utlandsmarknaden för smör så lågt, att margarinaccisen vid dess nuvarande höjd icke täcker de kostnader, som äro förenade med exporten. Detta kan givetvis i än högre grad bliva förhållandet vid ett inom landet förhöjt smörpris och oförändrade eller sänkta utomlandspriser.

Ehuru departementschefen uttalat sig för en i förhållande till produktmjölkpriset fri prisbildning å konsumtionsmjölken, synes den av honom föreslagna jämnlöpande förändringen av mjölkavgiften i förhållande till smörpriset hava tillkommit i avsikt att i görligaste mån hålla priset å konsumtionsmjölk nere. I anslutning till vad vi nyss uttalat, får detta dock enligt vår mening icke vara det enda avgörande vid avvägande av mjölkavgiftens höjd. Bestämmande härför bör i stället främst vara möjligheterna att hålla produktmjölkpriset uppe på den önskade nivån.

Av vad nu sagts torde framgå, att vi beträffande mjölkregleringen i princip ansluta oss till de av departementschefen gjorda uttalandena rörande dess allmänna planläggning. Detta gäller såväl avvägningen mellan smörpriset och margarinaccisens belopp som lämpligheten av att icke fastläsa mjölkavgiften vid ett visst belopp. Vi dela dessutom departementschefens uppfattning rörande smörprisnivån. Vidare hava vi konstaterat, att konsumtionsmjölkpriset i förekommande fall må tillåtas stiga. För att mjölkproducenterna likväl skola i görligaste mån garanteras ett produktmjölkpris under nästkommande regleringsperiod, som *genomsnittligt* icke kommer att understiga 1925—1929 års prisnivå, eller 13 öre för kilogram, anse vi oss dock böra hemställa om ett riksdagens uttalande rörande handhavandet av mjölkregleringen. *Innebörden av detta uttalande bör vara, att smörpris, margarinaccis och mjölkavgift inom ramen av vad ovan sagts rörande smörpriset samt gällande bestämmelser beträffande mjölkavgift och margarinaccis i n b ö r d e s skola så avvägas, att produktmjölkpriset genomsnittligt icke kommer att understiga 1925—1929 års prisnivå.*

I statens jordbruksnämnds utlåtande den 29 januari 1937 med förslag till fortsatta stödåtgärder i prisreglerande syfte å jordbrukets område har nämnden på anförda grunder och främst med anledning av den tidvis rätt betydande ostimporten föreslagit, att gällande förordning med bestämmelser om införselmonopol å mjölk och mejeriprodukter, vilken upphör att gälla den 30 juni 1937, efter nämnda dag måtte ersättas med ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för en skärpt reglering av införseln av här ifrågakvarande varuslag. Departementschefen har i denna fråga uttalat i huvudsak följande.

Då regleringen av smörpriset vore normerande även för prissättningen å övriga mejeriprodukter, som med fördel kunde framställas inom landet, och införselavgiften täckte kostnaderna för den smörexport, som med anledning av importen nödvändiggjordes, borde en åtstramning av importen enligt jordbruksnämndens förslag endast ske, om svårigheter för smörexporten uppstode eller exportländerna vidtog åtgärder, som gjorde införselavgiften verkningslös.

Enligt vår mening finnas starka skäl för att på sätt jordbruksnämnden föreslagit reglera införseln av mjölk- och mejeriprodukter. Därigenom vinnes också större enhetlighet beträffande de olika regleringsanordningarna. Vi få alltså förorda, att vad jordbruksnämnden härutinnan föreslagit måtte vinna riksdagens bifall.

Med avseende å stödåtgärderna å kött- och fläskmarknadens områden få vi erinra därom, att det under nu löpande regleringsperiod icke lyckats att hålla vare sig kött- eller ännu mindre fläskpriserna uppe vid den prisnivå, som eftersträvats. Till viss grad torde emellertid den rikliga tillförsel av kött, som nedpressat priserna därå, hava varit en företeelse av mer övergående natur, som stått i samband med dels en utgallring av djur i samband med åtgärderna till nötkreaturstuberkulosens bekämpande dels ock en ökad nedslaktning på grund av den i vissa delar av landet svaga foderskörden. En företeelse av betydligt mer allvarlig karaktär är den rikliga tillförseln av svin, som för närvarande nedbringat fläskpriset till en nivå, som endast obetydligt överstiger 70 procent av medelpriset åren 1925—1929, och vilken tillförsel kan beräknas komma att fortgå åtminstone ännu en tid framåt.

Det nu rådande läget å kött- men framför allt fläskmarknaden hotar alltså att göra regleringsanordningarna å detta område illusoriska. Det har därför synts oss nödvändigt att större uppmärksamhet än hittills ägnas frågan om möjligheterna att genom handelsöverenskommelser av olika slag avlasta den inhemska marknaden de tyngande överskotten av kött och fläsk. I detta hänseende synas nämligen jordbrukets intressen i många fall hava fått stå tillbaka. Det torde av denna anledning få anses berättigat att ökad hänsyn tages till jordbruksnäringen i nu ifrågavarande avseende, därest särskilda svårigheter skulle uppstå å slaktdjursmarknaden. Vi finna sålunda ett riksdagens uttalande i denna riktning väl motiverat.

Om vi alltså beträffande såväl mjölkregleringen som stödet åt fläsk- och köttmarknaden i huvudsak givit vår anslutning till de av departementschefen uppdragna riktlinjerna och allenast ansett oss böra föreslå vissa uttalanden från riksdagens sida rörande handhavandet av ifrågavarande regleringsanordningar, så att deras syfte i görligaste mån uppnås, måste vi med avseende å foder- och brödsädsregleringen påyrka vissa justeringar, som dock i sak icke sträcka sig utöver de av statens jordbruksnämnd i dess ovan berörda utlåtande framförda förslagen, men som synas oss nödvändiga för att icke jämviktsförhållandet inom jordbruksproduktionen skall rubbas och regleringsanordningarna därigenom bliva i högre eller lägre grad ineffektiva.

Beträffande *fodermedelsregleringen* innebar 1936 års riksdagsbeslut i huvudsak följande.

Syftet med regleringsanordningarna borde vara att för inom landet producerade fodermedel uppnåddes ett partipris, som i regel genomsnittligt icke understeg 15 öre för foderenhet, fritt noteringsort. Priserna å importfoder borde ligga något högre. Partipriset å majs fritt banvagn å noteringsort borde sålunda i allmänhet hållas vid cirka 16 öre för kilogram enligt lantbrukssällskapets noteringar. För att nå vad sålunda avsågs borde bestämmelserna om användande i viss utsträckning av svensk havre vid tillverkning av havregryn och andra till människoföda avsedda produkter alltjämt tillämpas; oljekakor borde beläggas med skatt av lämplig höjd, och å andra fodermedel borde, såvitt ej särskilda omständigheter annat föranledde, utgå införselavgift. Vidare borde beträffande andra fodermedel än oljekakor gälla, att införsel ej måtte ske utan tillstånd av statens jordbruksnämnd. Om man undantog sådana varor, framför allt havre, i fråga om vilka införseltillstånd som regel icke borde medgivas, borde dock även med avseende å dessa fodermedel begränsning av importen åvägbringas, i första hand genom lämplig avvägning av införselavgiften. För komplettering av dessa direktiv uttalade fjolårets riksdagsutskott, att även om importregleringen i fråga om fodermedel i första hand borde åvägbringas genom uttagande av införselavgift, ville utskottet dock betona angelägenheten av att, därest det skulle visa sig, att importen av majs och kli trots införselavgiften hotade att få icke önskvärd omfattning, jordbruksnämnden använde sig av sin befogenhet att begränsa licensgivningen. Slutligen innebar fjolårets riksdagsbeslut, att om trots allt fodersädspriserna inom landet icke kunde upprätthållas, export av fodersäd och i första hand havre skulle kunna genomföras med bidrag av medel, som inflöto genom upptagande av införselavgift av havre, majs med flera fodermedel.

Departementschefens i propositionen föreliggande förslag innebär en väsentlig och på intet sätt motiverad uppmjukning av fjolårets riksdagsbeslut. I första hand medföra de av departementschefen diskuterade priserna å inhemskt och importerat foder en sänkning av den allmänna foderprisnivån. Vidare har departementschefen frångått den av fjolårets riksdag lämnade anvisningen, att importtillstånd som regel icke borde lämnas beträffande inom landet producerade fodermedel. Slutligen har den nu gällande möjligheten att vid behov stödja en export av foder och då i första hand av havre avvisats, därvid departementschefen uttalat, att det icke läte sig göra att samtidigt använda importbegränsning och exportpremier, enär de för exportbidrag tillgängliga medlen i så fall bleve för obetydliga för att exporten skulle kunna inverka på prisläget. Vad sistberörda förhållande beträffar, vilja vi framhålla, dels att det ingalunda är säkert, att exporten och den begränsade importen äro så samtidiga, att icke medel kunna finnas tillgängliga för en export, dels ock att på grund av majsens begärlighet som fodervara det mycket väl kan tänkas, att en majsimport belagd med jämförelsevis hög in-

förelavgift fortgår, även då havrepriserna till följd av en riklig skörd eller annorledes hota att falla under den undre gräns, man med regleringsanordningarna vill stödja.

Erfarenheten från de snart sju år, under vilka regleringsanordningar å jordbrukets område av något slag upprätthållits, torde otvivelaktigt giva vid handen nödvändigheten av att prisbildningen å jordbrukets olika produkter om möjligt så avväges, att en viss stabilitet erhålles beträffande den samlade jordbruksproduktionen. Konsekvenserna av det ensidiga stödet åt brödsädsodlingen och därefter sammanbrottet å marknaden för animaliska produkter kunna nämligen främst återföras till den uteblivna regleringen av fodersädsmarknaden. Denna slutsats jävas icke utan snarare stärkes av den omständigheten, att svårigheterna att upprätthålla animaliepriserna och måhända främst fläskpriserna blivit i hög grad skärpta genom de inskränkningar av våra exportmöjligheter, som vi under senare år måst vidkännas. Enligt vår mening, och denna ansluter sig helt till innebörden av fjolårets riksdagsbeslut, *måste en av de centrala uppgifterna i nuvarande läge för jordbrukspolitiken vara att upprätthålla en foderprisnivå, som möjliggör genomförandet av övriga regleringsåtgärder.* Huruvida den av fjolårets riksdag angivna foderprisnivån därvid är den rätta, då man med animaliepriserna eftersträvar medelpriserna åren 1925—1929, kan diskuteras, ty den motsvarar exempelvis beträffande havre endast cirka 80 procent av 1925—1929 års prisnivå. Fläskproduktionens nuvarande omfattning måste exempelvis snarast tolkas så, att foderprisnivån under det gångna året säkerligen icke varit för hög. Vi anse oss likväl i nuvarande läge icke böra påyrka någon höjning av ifrågavarande prisnivå. Vi äro nämligen fullt införstådda med det förhållandet, att det i många fall skulle vara önskvärt att kunna tillhandahålla särskilt sådana mindre jordbrukare, som måste inköpa en stor del av sitt foderbehov, ifrågavarande fodervaror till lägre priser. Såsom vi tidigare utvecklat, låter sig detta emellertid icke göra inom ramen av nuvarande regleringsanordningar, försåvitt en viss prisnivå över huvud skall kunna upprätthållas. I stället kan man befara, att om kravet på en fast genomförd fodermedelsreglering eftersläppes, denna tillfälliga undfallenhet kommer att ställa oss antingen inför nödvändigheten av en utvidgning av hela regleringsapparaten, som kan leda till en kontroll av själva produktionen och alla de svårigheter en dylik kommer att medföra, eller ett uppgivande av hela prisregleringen. Med avseende å fodermedelsregleringen måste vi sålunda påyrka, att de riktlinjer, vilka kommo till uttryck i 1936 års riksdags beslut i detta hänseende i huvudsak alltjämt måtte vinna tillämpning. Vi dela dock departementschefens mening, att import av fodervaror bör medgivas, därest export av vara av samma slag ägt rum. Likaså uttala vi vår anslutning därtill, att någon viss prisnivå icke i förväg bör fastställas ifråga om fodermedel, vilka till övervägande del användas för mjölkproduktionen, samt vad departementschefen därutinnan i övrigt uttalat.

Vad *brödsädsregleringen* beträffar föreslås i propositionen förutom bibe-

hållandet av inmalningstvänet samt importregleringen för vete och råg och därav beredda produkter vissa förändringar i nu gällande regleringsbestämmelser. Därvid må till en början påpekas, att man uppenbarligen förutsatt en jämförelsevis fri anpassning av den inhemska brödsädsmarknaden till världsmarknaden av brödsäd, vilket uppenbarligen innebär ett slopande av nu gällande exportförbud å brödsäd, som direkt förhindrat en dylik fri anpassning. Härtill vilja vi uttala vår anslutning ävensom till förslaget att med utförselbevis avlasta den inhemska marknaden ett eventuellt överskott. Ej heller hava vi något att erinra emot de av departementschefen förordade övre gränserna för brödsädspriserna, såvida innebörden av propositionens uttalanden rörande desamma böra så tolkas, att åtgärder för tillbakahållande av prisbildningen icke böra vidtagas, förrän dessa övre prisgränser överskridas med 15 procent. Däremot finna vi de av departementschefen förordade lägsta priserna, vilka vid behov skola skyddas genom stödköp, såsom icke fullt tillfredsställande, detta närmast i anslutning till de av oss framförda synpunkterna beträffande fodersädspriserna. Om majspriset icke bör understiga 16 öre för foderenhet, torde ett kvarndugligt vete av normal kvalitet enligt de av jordbruksnämnden utfärdade kvalitetsbestämmelserna böra hava ett ej oväsentligt högre värde, utan att anpassningen av brödsädspriset till fodersädspriset därigenom rubbas. Följaktligen anse vi det fullt skäligt, att den lägsta prisnivån för brödsäd lägst bör vara för vete 16 kronor 50 öre och för råg 15 kronor 50 öre för deciton med en mot lagringskostnaderna svarande successiv stegring av prisnivån under konsumtionsåret.

Enligt departementschefens förslag skall veteavgift alltjämt utgå för olika ändamål. Under alla omständigheter skall en veteavgift till ett mindre belopp uttagas för täckande av spannmålsaktiebolagets kostnader i samband med regleringen. Vidare skall veteavgift uttagas för bestridande av de kostnader, vilka kunna förorsakas genom eventuella stödköp. Slutligen begäres befogenhet för Kungl. Maj:t att med anlitan av veteavgiftsmedel komplettera beredskapslagret, därest detta av andra skäl än jordbrukspolitiska skulle anses påkallat. Enär vi äro av den mening, att beredskapslagret av brödsäd näppeligen har något med brödsädsregleringen som sådan att skaffa och först i tvingande fall bör få användas i prisreglerande syfte, äro vi över huvud tveksamma, att kostnaderna för detsamma skola gäldas av veteavgiftsmedel. Så mycket mer anse vi det förkastligt att veteavgift eventuellt skall uttagas för att med ifrågavarande medel inköp skola verkställas till komplettering eller utvidgning av beredskapslagret.

Beträffande uttagande av veteavgift över huvud vilja vi erinra därom, att framställningar vid upprepade tillfällen framkommit från de mindre kvarnarna i landet, vilka ansett, att denna beskattning av förmalningen förorsakat dem betydande merkostnader och besvär. Att befria dessa från veteavgift, ifall dylik bör uttagas till finansiering av eventuella stödköp, och samtidigt uttaga dylik vid de egentliga handelskvarnarna, torde dock icke vara lämpligt. Däremot vilja vi ifrågasätta, huruvida det icke vore i olika avseenden

mera rationellt, att man i sådant läge, att endast en mindre veteavgift behövde upptagas till bestridande av spannmålsaktiebolagets kostnader, i stället anskaffar de härför erforderliga medlen genom att belägga importerad brödsäd med en införselavgift. Man bör nämligen i detta sammanhang hålla i minnet, att om veteavgiften såsom för närvarande utgår med endast 50 öre för deciton, inkomsterna för år räknat från samtliga mindre kvarnar icke överstiga 50,000 kronor. Kontroll- och uppbörds kostnaderna beträffande dessa kvarnar torde årligen icke obetydligt överstiga ifrågavarande belopp.

Ifråga om de för *Norrlands* vidkommande till stödjande av jordbruket därstädes föreslagna åtgärderna hava vi intet att erinra. Enligt vår mening är den uppfattningen fullt riktig, att det norrländska jordbruket icke i samma grad som jordbruket i övriga delar av landet kunnat draga nytta utav regleringsåtgärderna på jordbrukets område. Detta har också redan tidigare beaktats, alldenstund särskilda bestämmelser tillämpats beträffande Norrland. Än vidare utbyggnad av desamma, på sätt departementschefen i enlighet med jordbruksnämndens förslag förordat, synes även vara motiverad. Vad vidare angår de åtgärder på längre sikt, vilka syfta till en sådan utveckling av det norrländska jordbruket, att försörjningsmöjligheterna för den i jordbruket arbetande befolkningen förbättras, äro desamma av den art, att de måste i nuvarande läge anses som välbetänkta. Vi vilja endast i anslutning till den av jordbruksnämnden verkställda utredningen och de av nämnden framförda förslagen påpeka, hurusom trädgårds- och köksväxtodlingen har ganska goda förutsättningar i Norrland, och att en förbättrad ställning för dessa grenar av jordbruksproduktionen är av den största betydelse såväl för den jordbrukande befolkningen själv som ock för övriga befolkningsgrupper. Vi vilja därför förorda att denna fråga vinner särskilt beaktande vid fördelningen av de medel, som enligt departementschefens förslag skola komma *Norrlands* jordbruk till godo.

Vi anse oss vidare böra påpeka, att samtidigt som stödåtgärder av olika slag redan vidtagits och alltjämt komma att upprätthållas beträffande flertalet av jordbrukets produktionsgrenar, några åtgärder i liknande syfte icke föreslagits beträffande frukt- och trädgårdsodlingen. I nuvarande läge är detta så mycket mer anmärkningsvärt, som de ökade omkostnader, vilka förmedlas av arbetstidslagstiftningen å jordbrukets område, komma att drabba även här ifrågavarande företagare. Visserligen har jordbruksministern i mars månad detta år tillkallat vissa utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande produktions- och avsättningsförhållandena inom trädgårdsnäringen samt i fråga om behovet av särskilda åtgärder för åstadkommande av en önskvärd räntabilitet inom samma näring, men de förslag, till vilka dessa kunna komma, hava icke någon utsikt att vinna beaktande vid innevarande års riksdag.

Med anledning av vad sålunda anförts få vi hemställa, att riksdagen vid avgörande av de åtgärder till jordbrukets stödjande, varom förslag förelagts riksdagen i *Kungl. Maj:ts* proposition nr 284, måtte

dels beträffande de allmänna riktlinjerna för ifrågavarande stödverksamhet uttala att de såsom eftersträfvade angivna genomsnittspriserna åren 1925—1929 för jordbrukets produkter kunna godtagas allenast under den förutsättningen, att den allmänna prisnivån i landet icke höjes, och att, om så sker, en motsvarande höjning av priserna å jordbruksprodukter bör genomföras;

dels ock med avseende å regleringsåtgärderna å olika produktionsområden beakta de här ovan framförda synpunkterna.

Stockholm den 21 april 1937.

Fritiof Domö.

Th. Borell.

Gustaf Velandér.

M. Svensson.

Nils Gabrielsson.

Gustaf Tamm.

J. B. Johansson.
